
[2021-18-RE](#)

Causa 2021-18-RE

(Pérez Domínguez c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 112-2021. Recurs d'empara

Sentència del 18 de maig del 2021

BOPA núm. 60, del 26 de maig del 2021

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de març del 2021, per la representació processal del Sr. Víctor Pérez Domínguez, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 29 de gener del 2021, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li la sentència impugnada, i que acordi absoldre el recurrent dels delictes que se li imputen;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 15 de març del 2021, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2021-18-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 d'abril del 2021, pel Ministeri Fiscal;

Vist que la representació processal del SAAS ha deixat passar el termini atorgat sense presentar cap escrit i que, en fase de conclusions, ha presentat un escrit mitjançant el qual s'adhereix a les al·legacions presentades pel Ministeri Fiscal;

Vist que M. F. B. va desistir de la seva possibilitat de constituir-se part en aquest procediment d'empara;

Vistes les conclusions formulades per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 3 de setembre del 2020, el Tribunal de Corts va condemnar, mitjançant sentència, el Sr. Víctor Pérez Domínguez com a responsable penal en concepte d'autor, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, del delictes major d'abusos sexuals sense consentiment, sent la víctima especialment vulnerable per raó de malaltia o de situació, a la pena de 2 anys de presó condicional, fixant el termini de suspensió de la condemna en 4 anys, i, del delictes major d'accés carnal sense consentiment, sent la víctima especialment vulnerable per raó de malaltia o de situació, a la pena de 6 anys de presó, i al pagament de les despeses processals causades.

Així mateix, condemnava el Sr. Víctor Pérez Domínguez a les penes complementàries d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici d'auxiliar d'infermeria pel termini de 8 anys i a la prohibició de contactar amb la víctima pel termini de 10 anys.

En concepte de responsabilitat civil, condemnava el Sr. Víctor Pérez Domínguez i, subsidiàriament, el Servei Andorrà d'Assistència Sanitària (SAAS), al pagament de 2.250,00 € al perjudicat.

1.2. Tant el Ministeri Fiscal com la representació processal del Sr. Víctor Pérez Domínguez van interposar recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 29 de gener del 2021, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què acordava estimar parcialment el recurs del Sr. Víctor Pérez Domínguez i el condemnava com a responsable penal en concepte d'autor, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, però sense l'agregant de l'article 147.3 del Codi penal, del delictes major d'abusos sexuals sense consentiment a la pena de 2 anys de presó condicional, fixant el termini de suspensió de la condemna en 4 anys, i, del delictes major d'accés carnal sense consentiment a la pena de 3 anys de presó.

No obstant això, confirmava les penes complementàries d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici d'auxiliar d'infermeria pel termini de 8 anys i a la prohibició de contactar amb la víctima pel termini de 10 anys, així com la condemna en concepte de responsabilitat civil establerta pel Tribunal de Corts, sense fer un pronunciament especial respecte de les costes processals.

1.3. El 2 de març del 2021, la representació processal del Sr. Víctor Pérez Domínguez va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 29 de gener del 2021, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- La part recurrent en empara fonamenta el seu recurs en tres greuges diferents. En primer terme, entén que la sentència de la Sala Penal del 29 de gener del 2021 ha vulnerat els seus drets a la jurisdicció i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10.1 de la Constitució, així com el seu dret a un recurs efectiu (article 10.2 de la Constitució). I, ho fonamenta en el sentit que en haver-se de valorar el relat dels fets efectuat per la víctima i que el seu discurs ha presentat

certes discrepàncies durant la instrucció de la causa, la Sala Penal ha mantingut la mateixa tesi sense que el perjudicat hagi comparegut davant seu.

- Al·lega que d'acord amb la sentència constitucional de l'11 de febrer del 2019, recaiguda en la causa 2018-37-RE, el reexamen de la causa requeria la pràctica de la prova testifical de la suposada víctima.

- En segon terme, considera que s'ha vulnerat la presumpció d'innocència (article 10.2 de la Constitució), ja que es va adduir que el Tribunal de Corts no havia tingut en compte la incidència de la medicació postoperatòria i la medicació habitual del pacient, així com el trastorn de personalitat en les vivències de realitat per part seva. I afegia que totes les proves sol·licitades per aquesta part van ser desestimades. A més, aquests presumptes delictes s'haurien produït dins el Centre Hospitalari i es podien haver practicat altres proves en el moment dels fets. Aleshores, la declaració del perjudicat no es pot considerar suficient per constituir proves de càrrec que desvirtuïn la presumpció d'innocència.

- En darrer terme, exposa que s'ha vulnerat el dret a obtenir una sentència fonamentada en Dret, ja que la Sala Penal va considerar que la víctima es trobava en una situació d'especial vulnerabilitat en el moment dels fets, però el recurrent no coneixia el trastorn de personalitat de la víctima i no consta que les seves facultats anímiques es trobessin en un estat de disminució intensa i apreciable. Aleshores, no es troben acreditats els elements de fet dels tipus establerts en els articles 147.1 i 147.2 del Codi penal, motiu pel qual es vulnera el dret a la jurisdicció en no haver disposat d'una decisió fonamentada en Dret.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li la sentència impugnada, i que acordi absoldre el recurrent dels delictes que se li imputen.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal parteix del fet que el Tribunal de Corts va considerar que els comportaments sexuals denunciats havien estat provats (II considerant), malgrat que el recurrent va negar la realitat dels fets denunciats, així com la versió donada per la víctima.

- Exposa que la declaració del perjudicat sempre ha estat constant i clara, i que les possibles discrepàncies sobre el nombre de fel·lacions o les imprecisions existents són dades factuais que no afecten la credibilitat de la víctima.

- Quant a la qualificació dels fets, estima l'argument de la defensa segons el qual no resta provat que la víctima sigui una persona especialment vulnerable per raó de la malaltia (III considerant). I conclou que no consta que el recurrent tingués coneixement d'aquesta circumstància particular, de manera que no es pot apreciar l'agreujant de l'article 147.3 del Codi penal.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal sustenta la desestimació del recurs d'empara i ho fonamenta, quant a l'al·legada vulneració de la presumpció d'innocència, en què el Tribunal Constitucional no és una tercera instància, afegint que la valoració de la prova practicada correspon als òrgans jurisdiccionals

ordinaris.

- Quant al reexamen de la causa en relació amb una pretesa vulneració del dret a la jurisdicció, considera que de la jurisprudència del Tribunal Constitucional (2018-37-RE) es desprèn el contrari d'allò que al·lega el recurrent: per poder contradir les conclusions del tribunal d'instància s'ha de practicar la prova en segona instància, però no per confirmar-les.

- Finalment, manifesta que els greuges que s'atribueixen a la sentència de la Sala Penal no són imputables a la sentència del Tribunal de Corts, de manera que si s'anul·lés la sentència de la Sala Penal això no comportaria l'absolució del recurrent, sinó la retroacció de les actuacions al moment anterior al pronunciament de la sentència de segona instància. I aleshores, correspondrà a la Sala Penal valorar si manté la seva afirmació que el recurrent no coneixia la circumstància de vulnerabilitat, ja que aquesta sí que és incompatible amb el principi d'immediatesa.

- Per tant, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara.

2.4. Argumentació del Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS).

El Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS) va presentar un escrit, en virtut del qual s'adheria a les al·legacions presentades pel Ministeri Fiscal.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i que no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. El primer dels greuges de la part recurrent consisteix en la denúncia d'una vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un recurs efectiu. Afegeix que s'ha infringit la doctrina jurisprudencial d'aquest Tribunal Constitucional (causa 2018-37-RE) i que pel reexamen de la causa calia practicar la testifical de la víctima.

La doctrina establerta en la sentència de l'11 de febrer del 2019, recaiguda en la causa 2018-37-RE, consisteix en exigir que quan una instància d'apel·lació ha d'examinar "*en el seu conjunt*" la qüestió relativa a la innocència o a la culpabilitat de l'acusat, aquest reexamen ha de dur a terme una nova audició íntegra de les parts:

"3.7. *En aquest sentit, de la jurisprudència europea se'n deriva que "quan una instància d'apel·lació ha de conèixer els fets i els arguments jurídics d'una causa i ha d'examinar en el seu conjunt la qüestió relativa a la culpabilitat o a la innocència, aquest reexamen hauria de dur a una nova audició íntegra de les parts interessades" (sentències del Tribunal Europeu dels Drets Humans del 26 de maig de 1988, recaiguda en el cas Ekbatani c/ Suècia (paràgraf 2n); del 13 de desembre del 2011, recaiguda en el cas Valbuena Redondo c/ Espanya (paràgraf 29); i del 20 de setembre del 2016, recaiguda en el cas Hernández Royo c/ Espanya (paràgraf 35)).*

I, en el mateix sentit, la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans en les sentències del 13 de desembre del 2011 (Valbuena Redondo c/ Espanya) i del 20 de setembre del 2016

(Hernández Royo c/ Espanya), en supòsits en els quals en primera instància l'acusat havia resultat absolt i l'òrgan d'apel·lació l'havia condemnat, ha assenyalat:

Sentència Valbuena Redondo c/ Espanya:

"29. Pel contrari, el Tribunal ha declarat que quan una instància d'apel·lació ha de conèixer un assumpte de fet i de dret, i ha d'examinar en el seu conjunt la qüestió de la culpabilitat o de la innocència, no pot, per motius d'equitat del procés, decidir aquestes qüestions sense una valoració directa dels mitjans de prova presentats en persona per l'acusat que nega haver comés l'acció, considerada com a una infracció penal".

Sentència Hernández Royo c/ Espanya:

"35. El Tribunal Europeu dels Drets Humans ja ha tingut l'oportunitat d'aplicar aquests principis en assumptes espanyols i ha considerat que, amb la finalitat de determinar si s'havia produït una vulneració de l'article 6 del Conveni, calia analitzar el paper de l'Audiència Provincial i el caràcter de les qüestions de les quals havia de conèixer aquesta jurisdicció. En efecte, en les causes que s'han presentat relatives a aquesta problemàtica, el Tribunal ha considerat que una audiència es revela necessària quan la jurisdicció d'apel·lació realitza una nova valoració dels fets considerats acreditats en primera instància i els estudia de nou, situant-se així al marge de consideracions estrictament jurídiques (veg. entre d'altres, Valbuena Redondo c/ España, núm. 21460/08, del 13 de desembre del 2011, i Pérez Martínez c/ España, núm. 26023/10, del 23 de febrer del 2016). En un cas com aquest, el reexamen de la culpabilitat de l'acusat ha de dur a una nova audició íntegra de les parts interessades: d'aquesta manera, s'imposa una audiència en presència de l'acusat abans que una sentència sobre la seva culpabilitat sigui dictada (Lacadena Calero c/ España, núm. 23002/07, § 38, del 22 de novembre del 2011, i Igual Coll c/ España, núm. 37496/04, § 36, del 10 de març del 2009)".

3.3. Si la doctrina anterior s'aplica al recurs d'empara actual s'extreu, en primer terme, que la Sala Penal ha analitzat i ha valorat la dimensió fàctica d'allò que va succeir i, en concret, les dades factuais sobre la producció exacta dels fets i, als efectes de l'aplicació de l'agreujant de l'article 147.3 del Codi penal, si l'acusat podia conèixer o no les circumstàncies personals de la víctima, com era la discapacitat que patia; i, en segon terme, que l'anàlisi d'aquests elements fàctics va produir una modificació de la condemna del recurrent, sense que s'hagués procedit en apel·lació a una nova audició íntegra de les parts interessades.

Conseqüentment, per les raons exposades, aquest motiu del recurs ha de ser acollit i, sense necessitat d'analitzar els motius restants, atesa la seva manca de necessitat derivada de l'estimació del primer motiu d'empara i de l'anul·lació de la sentència, és procedent declarar la infracció del principi d'immediació i del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

3.4. No obstant això, la constatació de la vulneració del dret a la jurisdicció, per manca d'immediació, i del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, les conseqüències no poden ser aquelles sol·licitades per la part recurrent (la seva absolució), ja que els efectes d'aquesta infracció s'estenen a l'anul·lació de les actuacions fins al moment anterior al pronunciament de la sentència de la Sala Penal, la qual haurà de procedir a donar audició íntegra a les parts personades i, amb plenitud de jurisdicció, i després de valorar la prova practicada, haurà d'efectuar el judici sobre la innocència o la culpabilitat de l'acusat.

En aquest sentit, la incidència d'aquesta sentència no afecta a la condemna establerta pel Tribunal de Corts, sinó que, a l'anul·lar-se la sentència de la Sala Penal, provoca que aquella no sigui ferma,

fins que la Sala d'apel·lació reexamini els fets establerts com a provats en primera instància.

3.5. L'èxit del recurs d'empara fa innecessari un pronunciament sobre les costes processals.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Víctor Pérez Domínguez.
2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.
3. Anul·lar la sentència del 29 de gener del 2021, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
4. No efectuar imposició de les costes processals degut a l'estimació del recurs d'empara.
5. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, a M. F. B., a la representació processal del SAAS, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 18 de maig del 2021.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy Dominique Rousseau
Magistrat Magistrat